

Minnesanteckningar från Uppsala kommuns funktionsrättsråds sammanträde 1 april 2022

Plats och tid:	Microsoft Teams, 09.00-12.00
Närvarande ledamöter:	Jennie Claesson (KS/UBN), ordförande Fredrik Larsson (Funktionsrätt Uppsala kommun), vice ordförande Astrid Mäkitalo (Funktionsrätt Uppsala kommun) Birgitta Anér (Funktionsrätt Uppsala kommun) Bo Östen Svensson (Funktionsrätt Uppsala kommun) Gunilla Ekholm (Funktionsrätt Uppsala kommun) Hans Richter (Funktionsrätt Uppsala kommun) Marielle Sandstedt (Funktionsrätt Uppsala kommun) Pia Ek (Funktionsrätt Uppsala kommun) Kristina Solid (PBN) Lars-Håkan Andersson (OSN) Alexander Palm (UBN) Madeleine Andersson (KS) Per Eric Rosén (GSN) Anton Wallgren (IFN)
Övriga deltagare:	Nina Klinge-Nygård, hållbarhetsavdelningen, kommunledningskontoret Rosalind Göthberg, sekreterare, kommunledningskontoret Jeanette Nordin, brukarombud, omsorgsförvaltningen Michael Jestin, ombudsman, Funktionsrätt Uppsala kommun Åsa Tingström, valkansliet, kommunledningskontoret Lena Nyström, valkansliet, kommunledningskontoret Elin Yilmaz, strateg, vård- och omsorgsförvaltningen Milena Kraft, hållbarhetsavdelningen, kommunledningskontoret Johan Rendel, valnämnden Ann Liljemark, infoteket om funktionshinder
Utses att justera:	Hans Richter, Funktionsrätt Uppsala kommun
Justeringsdag:	19 april 2022
Justering:	Uppsala kommun använder sig av en avancerad elektronisk underskrift för justering av anteckningar och protokoll. Denna återfinns på protokollets sista sida.

1. Mötet öppnas

2. Val av justeringsperson samt datum och plats för justering

Uppsala kommuns funktionsrättsråd beslutar

- **att** utse Hans Richter till justerare, samt
- **att** justering sker digitalt den 19 april 2022.

3. Fastställande av föredragningslista samt föregående anteckningar

Uppsala kommuns funktionsrättsråd beslutar

- **att** lägga till en punkt om hjälpmedel under övriga frågor
- **att** föredragningslistan därefter fastställs, samt
- **att** föregående anteckningar läggs till handlingarna.

4. Inledning

Jennie Claesson, ny ordförande för Uppsala kommuns funktionsrättsråd presenterar sig och introducerar dagens tema. Då det är Jennies första möte som ordförande görs även en presentationsrunda av samtliga mötesdeltagare.

5. Erfarenheter från valen 2018 och 2019 ur ett tillgänglighetsperspektiv

Michael Jestin, ombudsman Funktionsrätt Uppsala kommun, har pratat med Funktionsrätts medlemsföreningar om deras erfarenheter från valen 2018 och 2019.

De flesta har i sina svar fokuserat på valet 2018. Valkansliet gjorde en del arbete med tillgänglighet inför Europaparlamentsvalet 2019 men mycket av det som har lyfts är generella saker som kan vara bra att ha med sig ändå.

Sju huvudsakliga punkter som nämnts:

- Tillgängligheten för rörelsehindrade har varit relativt bra. Några har påpekat att det saknades valskärmar för personer i rullstol och att det var svårt att nå upp till valsedlarna i lokalerna där de röstade, medan i andra lokaler har det fungerat bra och varit väl genomtänkt.
- Helt allergenfria vallokaler har saknats.
- Svårt att hitta till vallokalerna. Personer med synskador har saknat tydliga ledstråk och har därmed haft svårt att hitta utan ledsagare. Personer med

Uppsala kommun använder sig av en avancerad elektronisk underskrift för justering av anteckningar och protokoll. Denna återfinns på protokollets sista sida.

- kognitiva eller intellektuella funktionsnedsättningar har haft svårt att ta till sig information om var vallokaler finns.
- Svårigheter att hitta till vallokaler och bristande kunskaper om hur det fungerar i vallokalerna har skapat stor stress hos personer med social ångest.
 - Ingen eller lite information på lättläst. Det behöver finnas både om de olika alternativen att rösta på och om hur man bär sig åt för att rösta.
 - Svårt att få med boendepersonal, god man eller anhörig. För personer på till exempel LSS-boende har det varit otydligt om det ingår i personalens uppgifter att följa med och rösta och det har inte alltid funnits tillräckligt med personal för att de ska ha möjlighet att hjälpa till. Otydlighet kring vem som bär ansvaret för att personer som inte kan gå och rösta själva ändå ska kunna utöva sina demokratiska rättigheter.
 - Inga personval i punktskrift.

Vad kan hjälpa?

- Lokaler med alternativ
 - Tydliga ledstråk till vallokalen.
 - Allergenfria lokaler.
 - Låga röstbås och nåbara valsedlar. Om vissa lokaler är tillgänglighetsanpassade medan andra inte är det behöver den informationen komma ut.
 - Endast en röstande i taget, hjälper personer med till exempel ångestsyndrom eller social fobi.
- Valambassadörer/demokratiambassadörer.
 - 2018 fanns det två ambassadörer med intellektuella funktionsnedsättningar, det vore bra om det fanns inom fler funktionsrättsområden.
- Personval i punktskrift.
- Mer och bättre information
 - Lättläst.
 - Bildstöd.
 - Tydlig information om hur det fungerar i vallokalerna.
 - Lättillgänglig information från partierna.

6. Dialog och respons

I diskussionen lyfts bland annat följande:

- Personer som inte ser behöver inte bara hjälp med att hitta till vallokaler utan även med röstningsförfarandet. Det vore bra att ha personal i vallokalen som har möjlighet att se till att personer hittar rätt valsedlar, att valsedlarna hamnar på rätt ställe och så vidare.
- Det kan vara svårt att hitta inne i lokalerna, genom rätt korridorer och fram till rätt rum. Ibland finns det till exempel valsedelutdelare som kan hjälpa till, men inte alltid.

- Alla som är registrerade som punktskriftsläsare hos Synskadades riksförbund får valsedlar hemskickade. Dessa har bara partibeteckningar, inga personval. De är bra tekniskt och lätta att hantera men begränsade eftersom de inte kan användas för att göra personval.
- Valkansliet uppmärksammades 2018 på att skärmarna som skulle vara anpassade för rullstol var för höga och det har nu korrigerats.
- Husdjursförbud råder i alla vallokaler men valkansliet undrar hur de ska förhålla sig till ledarhundar. Svar att det finns överenskommelse mellan Astma- och allergiförbundet och Synskadades riksförbund om att ledarhundar undantas från sådana förbud. Problemet har inte varit ledarhundar utan små sällskapshundar som kanske inte alltid upptäcks på vägen in.
- En person som sitter i rullstol berättar att hon har blivit stoppad och upprepade gånger blivit tillfrågad om hon verkligen skulle rösta i den aktuella lokalen. Hon har även haft problem att ta sig in i vallokaler på grund av hissar som inte har fungerat, grus som rullstolen fastnar i, farlig ramp som leder in till lokalen samt svårigheter inne i lokalen med trånga utrymmen, trånga dörrar och höga trösklar. När hon har mailat och påpekat problemen har hon fått till svar att hon borde förtidsrösta.
- Det är viktigt att röstmottagarna inte använder parfym men svårt att kontrollera alla som kommer och röstar.
- Bildstöd är ett viktigt hjälpmedel för många, inte bara för personer med funktionsnedsättningar. Därför är det bra att titta på hur man kan komplettera skriftlig information med bilder.
- Milena Kraft från hållbarhetsavdelningen lyfter två förslag på insatser som avdelningen tittar på- möjligheten att bygga upp provvallokaler som kan testas i förväg och att spela in informationsfilmer tillsammans med personer från funktionsrättsrörelsen. Provvallokaler har använts tidigare och upplevts som positivt för personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Ge makten vidare 2.0 lyfts som en möjlig resurs att ta hjälp av i framtagandet av filmer.
- Utbildning i bemötande för de som arbetar i vallokaler är viktigt. Valkansliet har haft med bemötande i sina utbildningar men tar gärna emot fler idéer om hur det ska gå till så att alla som kommer till en vallokal bemöts med respekt och vänlighet.
- Myndigheten för delaktighet har tagit fram tips om utbildning för röstmottagare, en länk till den informationen kommer att skickas ut. De som är intresserade kan gärna komma med synpunkter till valkansliet på valkansliet@ uppsala.se.
- Myndigheten för delaktighets checklista är väldigt inriktad på rörelsehinder och det fysiska rummet, den borde breddas till fler områden.

7. Presentation av valkansliets arbete med fokus på tillgänglighet

Lena Nyström och Åsa Tingström från valkansliet berättar om sitt arbete med valet 2022. Presentationen återfinns i **bilaga 1**.

Bland annat berättar de om olika insatser som gjorts för att förbättra tillgängligheten och arbeta för att alla ska kunna rösta:

- Att rösta via bud eller ambulerande röstmottagare finns som alternativ för de som på grund av ålder, funktionsnedsättning eller liknande inte kan ta sig till en vallokal.
- Förstoringsglas och extra belysning ska finnas i minst en valskärm per vallokal.
- Bildstöd som visar varje del i röstningsprocessen kommer att finnas i varje vallokal.
- Affischer med QR-kod som går att scanna för att se valmyndighetens film om hur man röstar i vallokal testades 2019.
- Röstmottagarna har stora pins där det står att de är röstmottagare samt om de talar andra språk än svenska.
- Höjden på skärmar har anpassats för att passa rullstolar och valkansliet har gått ut med tydliga instruktioner för framkomlighet kring valsedlar och valskärmar. Varje vallokal har också minst en valskärm anpassad för rullstol.
- Utbildning av röstmottagare för att de på ett bättre sätt ska hjälpa alla att kunna rösta.

Frågor

- Ingår kunskap om sekretess i utbildningen av röstmottagare, så att de vet vad som gäller när de hjälper personer som ska rösta?

Svar: Ja, det är tydligt i utbildningen att röstmottagare omfattas av sekretess och därmed har tystnadsplikt.

- Det är viktigt att röstmottagare inte bara upplevs som myndighetspersoner utan även ger service och underlättar tillgängligheten. Hur kommer det fram i utbildningen?

Svar: Bemötande är centralt i utbildningen, förtroende för valet är viktigt för att demokratin ska fungera.

- Finns det regler för hur långt ifrån vallokalen pressen får stå för att rapportera och fråga personer vad de röstat på?

Svar: Det finns regler för propaganda och partiinformation (partierna får dela ut valsedlar på ett lugnt och städat sätt men inte försöka påverka någons röst) och det finns även regler för hur nära entrén partierna får stå. Det finns inga speciella regler för press, förutom att om något stör röstningen så får röstmottagarna ingripa. Det är viktigt att medborgarna känner sig trygga i att de inte behöver prata med media men samtidigt får medier inte begränsas för

mycket. Om media inte stör röstmottagningen ska de kunna befinna sig vid alla röstlokaler.

- Det där med punktskrift och att det inte går att göra personval. Är det en nationell fråga eller något som vi kan göra något åt på lokal nivå?

Svar: Partierna själva ansvarar för valsedlar med namn. Punktskriftspaketet går ut via Synskadades riksförbund och trycks upp av Riksskatteverket. Det pågår en utredning om hur bestämmelserna ska utvecklas för personer med synnedsättning. I den tittar man både på olika hjälpmedel och att punktskriftrösterna ska räknas på länsstyrelsen istället för i valdistrikten för att bättre bevara valhemligheten. Mycket av detta kan kommunen inte påverka, det kommunen kan göra är att utbilda röstmottagare för att kunna hjälpa till så gott det går.

8. Presentation av partiernas svar på frågor om tillgängligheten i valet hösten 2022, samt reflektion och diskussion

Nina Klinge-Nygård berättar att funktionsrättsrådets arbetsutskott har utformat en fyrdelad fråga som har gått ut till elva partier som är verksamma i Uppsala kommun. Frågan skickades ut i slutet av februari, till det lokala partiets officiella mailadress. Sex av partierna har svarat. Partierna har även fått information om att de kan vända sig till Funktionsrätt Uppsala kommun för stöd i tillgänglighetsfrågor.

Frågan samt en sammanställning av partiernas svar finns i **bilaga 2**.

Fråga: Hur skulle Funktionsrätt vilja att partierna arbetar med tillgänglighet i valstugor och valinformation?

Några punkter som lyfts:

- Se till att ha lättläst och kognitivt tillgänglig information. Bra med hjälpmedel som bildstöd och att ha information i punktskrift.
- Doftfria valstugor, undvik doftande krukor och parfym på personer som står i valstugan.
- Om möjligt vore det bra med någon som kan teckenspråk.
- Möjlighet till avskilda samtal, för många kan det vara jobbigt att ställa frågor öppet.
- Kontakta gärna Funktionsrätt för hjälp och stöd! Det ligger i samarbetsorganet och alla medlemsföreningars intresse att valet ska vara så tillgängligt som möjligt.
- Bättre information om kommunala och regionala frågor, som till exempel är särskilt viktiga för personer som omfattas av LSS. Det finns inte alltid lättläst valinformation om den lokala politiken.
- Viktigt att de som arbetar i valstugorna har kunskap om funktionsrättsfrågor.
- Viktigt att slå ett slag för den kognitiva tillgängligheten och inte bara fysiska hinder.

Uppsala kommun använder sig av en avancerad elektronisk underskrift för justering av anteckningar och protokoll. Denna återfinns på protokollets sista sida.

- Synskadades riksförbund i Uppsala och Knivsta ger fyra gånger om året ut ett föreningsblad med bland annat samhällsinformation både i punktskrift, stor stil och inläst på Daisy-skiva. Resursen och kunskap om hur man får ut information genom dessa tre medier finns alltså inom Uppsala kommun.
- Många olika alternativa mötesplatser mellan väljare och politiker för att hitta sätt att mötas som passar fler. Exempel kan vara digitala valstugor och att politiker kommer ut och besöker platser och sammanhang där vissa väljare känner sig mer bekväma. Viktigt att få ut informationen om vilka alternativ som finns.
- Viktigt att det även är möjligt för personer med funktionsnedsättningar att engagera sig i partierna och vara partifunktionärer.
- Lokal politik sköts till största del ideellt och det kan därför vara svårt att garantera att alla enskilda personer inom partierna har tillräckliga kunskaper om tillgänglighetsfrågor. Det vore bra om partiernas lokala valledningar kunde erbjudas någon form av utbildning kring hur partierna kan arbeta med tillgänglighet i valrörelsen. Det finns mycket information att ta del av och Funktionsrätt har sträckt ut en hand till alla partier som vill ha hjälp med detta.

9. Rapport från Brukarombudet

Jeanette Nordin, brukarombud, berättar att hon har lämnat över sin årsrapport till omsorgsnämnden. Rapporten ska sedan lämnas vidare till kommunfullmäktige och Jeanette hoppas kunna berätta mer om den vid nästa rådsmöte. Två frågor från rapporten som även är relevanta för dagens tema är:

- En konsekvens av att personer blir av med eller inte får sina insatser enligt Socialtjänstlagen och LSS beviljade är att de inte kan engagera sig inom politik och föreningsliv. Detta är bekymmersamt och leder till begränsningar vad gäller demokrati och delaktighet.
- Full delaktighet är en mänsklig rättighet – inte bara en fråga för omsorgsnämnden. Många funktionsrättsfrågor hamnar hos just omsorgsnämnden men rör egentligen alla kommunens verksamheter.

10. Rapport från Funktionsrätt Uppsala kommun

Michael Jestin, ombudsman Funktionsrätt Uppsala kommun, berättar att Funktionsrätt arbetar inför kommunalvalet och just nu håller på att sammanställa frågor som ska skickas ut till partierna. Frågorna ska vara övergripande och beröra hela, eller åtminstone stora delar av rörelsen. Partierna kommer även att bjudas in till dialoger.

Funktionsrätt har påbörjat en samverkansuppsats med två studenter från Uppsala universitets socionomprogram om utvecklingen över tid för stöd enligt LSS inom Uppsala kommun. När uppsatsen är klar kommer en återkoppling till rådet. Tjänstepersoner och politiker kommer även bjudas in till presentation av uppsatsen.

Arvsfondsprojektet ”Jag gör politik” rullar på och kommer också beröra höstens val. Mer information om projektet finns här: [Jag gör politik! \(internexterndialog.se\)](https://www.internexterndialog.se)

Uppsala kommun använder sig av en avancerad elektronisk underskrift för justering av anteckningar och protokoll. Denna återfinns på protokollets sista sida.

Funktionsrätt ser att frågan om att bli av med insatser är bred. Det kan till exempel även handla om att bli av med parkeringstillstånd och färdtjänst vilket har stor påverkan på personers möjligheter att leva och arbeta.

11. Rapport från nämnder och förvaltningar

Jennie Claesson, kommunalråd och ordförande för funktionsrättsrådet, talar om utmaningar kring det nya stadshuset vad gäller till exempel framkomlighet, information och mat i restaurangen.

Gatu- och samhällsmiljönämnden

Per Eric Rosén uppdaterar om elsparkcykel frågan och att alla åtgärder kring dem nu ska vara i drift. Felparkerade cyklar plockas bort, bolagen har större ansvar att själva plocka undan och ställa krav på användare. Bolagen måste även ha tillstånd, vilket tre bolag har just nu. Parkeringsplatser för elsparkcyklar har ordnats på vissa ställen så att de inte parkeras på ledstråk.

Omsorgsnämnden

Lars-Håkan Andersson berättar att omsorgsnämnden följer brukarombudets rapport och funktionsrättsfrågorna som i hög grad ligger hos omsorgsnämnden.

Omsorgsnämnden och arbetsmarknadsnämnden har ett uppdrag att utbilda fler stödpedagoger inom LSS. 36 personer går just nu en tvåårig stödpedagogisk utbildning.

12. Övriga frågor

Hans Richter lyfter att regionen håller på att ta över ansvaret för hjälpmedelsfrågor (vilket tidigare har hanterats av kommunen) men inte verkar ha haft kontakt med funktionsrättsrörelsen. Frågan tas med till nästa möte.

Bo Östen Svensson berättar att Funktionsrätt Uppsala län har ingått ett partnerskapsavtal med regionen men organisationen upplever att de ändå inte alltid blir rådförade eller lyssnas på vilket är bekymmersamt.

13. Nästa möte

Nästa möte med funktionsrättsrådet äger rum den 7 oktober. Inför det kommer arbetsutskottet diskutera möjliga teman, ett förslag som finns redan nu är hjälpmedel.